

Les funcions es realitzen ininterrompidament, des de migdia fins a poqueta nit. La duració de l'espectacle és aproximadament de 27 minuts.

h) El barracó de les representacions

El barracó ha sofrit amb el temps molts canvis, actualment compta amb un disseny específic amb bona acústica i visibilitat per als espectadors. Aquest nou disseny trencà amb la tradició, però aporta un nou marc per a la interpretació, ja integrat en el conjunt. El barracó actual constitueix una seu estable i pròpia, però mòbil, la qual cosa permet altres ubicacions. Des de 1992 la seua ubicació és la Glorieta Municipal. La capacitat del barracó és d'unes 80 a 100 persones, ubicades en escalons de fusta i assegudes de manera frontal respecte de l'escena. El preu d'accés a les representacions és simbòlic.

II. DEFINICIÓ DEL BÉ IMMATERIAL. MESURES DE PROTECCIÓ

Els valors que determinen la incoació es basen en el seu caràcter de representació ritual, lligada a un temps (Nadal) i un territori (la ciutat d'Alcoi), i les seues característiques tècniques úniques, tant a la Comunitat Valenciana com en la resta de l'Estat Espanyol.

De conformitat amb els articles 28 i 45 de la Llei de la Generalitat Valenciana 4/1998, d'11 de juny, del Patrimoni Cultural Valencià, s'estableix com a mesura de protecció que qualsevol canvi formal de la representació haja de ser comunicat a la Direcció General de Patrimoni Artístic per al seu estudi i aprovació, si és procedent.

La protecció del Bé Immaterial implica únicament les representacions del Betlem de Tirisiti, en el seu context original (Alcoi, en Nadal). Totes les actuacions fora d'aquest context hauran de ser explícitament autoritzades per la Direcció General de Patrimoni Artístic.

Atés que el caràcter institucional de la representació, que depén del municipi, assegura la seu continuïtat; es designa a l'Ajuntament d'Alcoi com a òrgan tutelador del Betlem de Tirisiti.

RESOLUCIÓ de 24 de setembre del 2001, de la Direcció General de Patrimoni Artístic de la Conselleria de Cultura i Educació, per la qual s'incoa expedient de declaració de Bé d'Interés Cultural Immaterial, a favor de la Festa de la Mare de Déu de la Salut d'Algemesí.
[2001/X9660]

Vista la sol·licitud formulada per l'Ajuntament d'Alcoi i l'informe emès pel Servei de Patrimoni Arqueològic, Etnològic i Històric favorable a la incoació de l'expedient de declaració de Bé d'Interés Cultural Immaterial, a favor de la Festa de la Mare de Déu de la Salut d'Algemesí.

Atés el que disposa l'article 27 de la Llei de la Generalitat Valenciana 4/1998, d'11 de juny, del Patrimoni Cultural Valencià, la Direcció General de Patrimoni Artístic de la Conselleria de Cultura i Educació, ha resolt:

Primer

Incoar expedient de declaració com Bé d'Interés Cultural Immaterial, a favor de la Festa de la Mare de Déu de la Salut d'Algemesí.

Segon

De conformitat amb el que disposa l'article 28 de la Llei de la Generalitat Valenciana 4/1998, d'11 de juny, del Patrimoni Cultural Valencià, determinar els valors del bé que justifiquen la declaració, descriure els detalls que permeten la seua precisa identificació, definir l'àmbit espacial i temporal, i fixar les normes de protecció del bé en l'annex que s'adjunta a la resolució.

Tercer

Seguir amb la tramitació de l'expedient d'acord amb les disposicions vigentes.

Las funciones se realizan ininterrumpidamente, desde mediodía hasta el atardecer. La duración del espectáculo es aproximadamente de 27 minutos.

h) El barracón de las representaciones

El barracón ha sufrido con el tiempo muchos cambios, actualmente cuenta con un diseño específico con buena acústica y visibilidad para los espectadores. Este nuevo diseño rompe con la tradición, pero aporta un nuevo marco para la interpretación, ya integrado en el conjunto. El barracón actual constituye una sede estable y propia, pero móvil, lo que permite otras ubicaciones. Desde 1992 su ubicación es la Glorieta Municipal. La capacidad del barracón es de unas 80 a 100 personas, ubicadas en escalones de madera y sentados de manera frontal respecto de la escena. El precio de acceso a las representaciones es simbólico.

II. DEFINICIÓN DEL BIEN INMATERIAL. MEDIDAS DE PROTECCIÓN

Los valores que determinan la incoación se basan en su carácter de representación ritual, ligada a un tiempo (Navidad) y un territorio (la ciudad de Alcoy), y sus características técnicas únicas, tanto en la Comunidad Valenciana como en el resto del Estado Español.

De conformidad con los artículos 28 y 45 de la Ley de la Generalitat Valenciana 4/1998, de 11 de junio, del Patrimonio Cultural Valenciano, se establece como medida de protección que cualquier cambio formal de la representación deba ser comunicado a la Dirección General de Patrimonio Artístico para su estudio y aprobación, en su caso.

La protección del Bien Inmaterial implica únicamente las representaciones del Belén de Tirisiti, en su contexto original (Alcoy, en Navidad). Todas las actuaciones fuera de este contexto habrán de ser explícitamente autorizadas por la Dirección General de Patrimonio Artístico.

Dado que el carácter institucional de la representación, que depende del municipio, asegura la su continuidad; se designa al Ayuntamiento de Alcoy como órgano tutelador del Belén de Tirisiti.

RESOLUCIÓN de 24 de septiembre de 2001, de la Dirección General de Patrimonio Artístico de la Conselleria de Cultura y Educación, por la que se incoa expediente de declaración de Bien de Interés Cultural Inmaterial, a favor de la Festa de la Mare de Déu de la Salut de Algemesí.
[2001/X9660]

Vista la solicitud formulada por el Ayuntamiento de Algemesí y el informe emitido por el Servicio de Patrimonio Arqueológico, Etnológico e Histórico favorable a la incoación del expediente de declaración de Bien de Interés Cultural Inmaterial, a favor de la Festa de la Mare de Déu de la Salut de Algemesí.

Considerando lo que dispone el artículo 27 de la Ley de la Generalitat Valenciana 4/1998, de 11 de junio, del Patrimonio Cultural Valenciano, la Dirección General de Patrimonio Artístico de la Conselleria de Cultura y Educación, ha resuelto:

Primer

Incoar expediente de declaración como Bien de Interés Cultural Inmaterial, a favor de la Festa de la Mare de Déu de la Salut de Algemesí.

Segundo

De conformidad con lo dispuesto en el artículo 28 de la Ley de la Generalitat Valenciana 4/1998, de 11 de junio, del Patrimonio Cultural Valenciano, determinar los valores del bien que justifican la declaración, describir los detalles que permitan su precisa identificación, definir el ámbito espacial y temporal, y fijar las normas de protección del bien en el anexo que se adjunta a la resolución.

Tercero

Seguir con la tramitación del expediente de acuerdo con las disposiciones vigentes.

Quart

En compliment del que preceptua l'article 27.3 de la Llei de la Generalitat Valenciana 4/1998, d'11 de juny, del Patrimoni Cultural Valencià, notificar aquesta resolució a l'Ajuntament d'Algemesí, així com la seua comunicació al registre General de Béns d'Interés Cultural per a la seua anotació preventiva.

Cinqué

Publicar la present resolució amb l'annex en el *Diari Oficial de la Generalitat Valenciana* i en el *Boletín Oficial del Estado*.

Contra aquesta resolució, que no és definitiva en via administrativa, cap interposar recurs d'alçada davant del conseller de Cultura i Educació en el termini d'un mes comptat a partir del dia següent al de la seua publicació.

Cosa que fem pública als efectes oportuns.

València, 24 de setembre de 2001.— La subsecretaria (Decreto 129/2001, de 26 de julio, DOGV núm. 4.053, de 30.07.01): Carmen Nácher Pérez.

ANNEX**I. DADES SOBRE EL BÉ OBJECTE DE LA DECLARACIÓ. DESCRIPCIÓ DE LA FESTA DE LA MARE DE DÉU DE LA SALUT****1. Denominació**

La Festa de la Mare de Déu de la Salut

2. Localitat

Algemesí

3. Descripció del bé

La Festa Major d'Algemesí és la de la Mare de Déu de la Salut. Els dies principals de celebració són el 7 i 8 de setembre que van precedits per un Novenari en la capella de la Troballa.

Els seus orígens es remunten a 1247, data en què la tradició situa la troballa de la imatge de la Mare de Déu. Fins a l'any 1568 no s'advocarà sota el nom de «Mare de Déu de la Salut».

Les primeres notícies que es coneixen sobre la celebració de la festa són unes partides de descàrrec sobre els costs de la festa de la Mare de Déu l'any 1610 celebrada per iniciativa dels veïns del carrer de Berca on ja existia la capella de la Troballa. Va ser cap a l'any 1680 quan la festa ja havia perdut el caràcter de festa de carrer per a convertir-se en festa de tot el poble. L'any 1712 va quedar instituït inicialment el cant de vespres i la processó de la vesprada segons el testimoni del testament de Josep Cabanes devot de la Mare de Déu. De 1724 daten les primeres notícies sobre la solemnització dels actes festers, dels que encara hui es mantenen alguns aspectes iguals. El cant de vespres s'ha desplaçat lleugerament; el sermó encara es fa; els focs i castells igualment; les danses també; l'itinerari «de volta general».

L'any 1747 va ser la celebració del V Centenari de la Troballa en què ja tots els actes foren programats i es pensa que un dels esdeveniments clau seria la «processó de volta general» influenciada per les Sexennals de «la Mare de Déu de la Vallivana de Morella», i en segon lloc pel *Corpus* de València. És possible que després del V centenari la festa quedara instituïda i completada quasi definitivament.

En 1835 els barris van quedar reduïts a quatre, organització que es manté hui en dia, aquests són: «el de la Capella, Santa Bàrbara, carrer València, i de la Muntanya». El 31 de desembre de 1843 són nomenats majorals tots els veïns de la Vila i es designa un administrador i un ajudant. Des d'aquell moment podrà ser fester el veí que ho estime quan li corresponga al seu barri.

ACTES PRINCIPALS**A) Novenari de la Mare de Déu**

Des del 29 d'agost fins al 6 de setembre. Tots els dies a les 10 de la nit se celebra la Novena a la capella de la Troballa.

Cuarto

En cumplimiento de lo preceptuado en el artículo 27.3 de la Ley de la Generalitat Valenciana 4/1998, de 11 de junio, del Patrimonio Cultural Valenciano, notificar esta resolución al Ayuntamiento de Algemesí, así como su comunicación al Registro General de Bienes de Interés Cultural para su anotación preventiva.

Quinto

Publicar la presente resolución con su anexo en el *Diari Oficial de la Generalitat Valenciana* y en el *Boletín Oficial del Estado*.

Contra esta resolución, que no es definitiva en vía administrativa, cabe interponer recurso de alzada ante el conseller de Cultura y Educación en el plazo de un mes contado a partir del día siguiente al de su publicación.

Lo que se hace público a los efectos oportunos.

Valencia, 24 de septiembre de 2001.— La subsecretaria (Decreto 129/2001, de 26 de julio, DOGV núm. 4.053, de 30.07.01): Carmen Nácher Pérez.

ANEXO**DATOS SOBRE EL BIEN OBJETO DE LA DECLARACIÓN. DESCRIPCIÓN DE LA FESTA DE LA MARE DE DEU DE LA SALUT****1. Denominación**

La Festa de la Mare de Deu de la Salut

2. Localidad

Algemesí

3. Descripción del bien

La Fiesta Mayor de Algemesí es la de «la Mare de Déu de la Salut». Los días principales de celebración son el 7 y 8 de septiembre que van precedidos por un Novenario en la capilla del Hallazgo.

Sus orígenes se remontan a 1247, fecha en que la tradición sitúa el hallazgo de la imagen de «la Mare de Déu». Hasta el año 1568 no se invocará bajo el nombre de «Mare de Déu de la Salut».

Las primeras noticias que se conocen sobre la celebración de la fiesta son unas partidas de descargo sobre los costes de la fiesta de «la Mare de Déu» en el año 1610 celebrada por iniciativa de los vecinos de la calle de Berca donde ya existía la capilla del Hallazgo. Fue hacia el año 1680 cuando la fiesta ya había perdido el carácter de fiesta de calle para convertirse en fiesta de todo el pueblo. El año 1712 quedó instituido inicialmente el canto de vísperas y la procesión de la víspera según el testimonio del testamento de Josep Cabanes devoto de «la Mare de Déu». De 1724 datan las primeras noticias sobre la solemnización de los actos festivos, de los que todavía hoy se mantienen algunos aspectos iguales. El canto de vísperas se ha desplazado ligeramente; el sermón aún se hace; los fuegos y castillos igualmente; las danzas también; el itinerario «de volta general».

El año 1747 fue la celebración del V Centenario del Hallazgo en la que ya todos los actos fueron programados y se piensa que uno de los hechos clave sería la «processó de volta general» influenciada por las Sexenales de «la Mare de Déu de la Vallivana de Morella», y en segundo lugar por el Corpus de València. Es posible que después del V centenario la fiesta quedara instituida y completada casi definitivamente.

En 1835 los barrios quedaron reducidos a cuatro, organización que se mantiene hoy en día, estos son: «el de la Capella, Santa Bárbara, carrer València, y de la Muntanya». El 31 de diciembre de 1843 son nombrados mayorales todos los vecinos de la Villa y se designa un administrador y un ayudante. Desde aquel momento podrá ser fester el vecino que lo estime cuando le corresponda a su barrio.

ACTOS PRINCIPALES**A) Novenario de la Mare de Déu**

Desde el 29 de agosto hasta el 6 de septiembre. Todos los días a las 10 de la noche se celebra la Novena a la capilla del Hallazgo.

B) Antevespre de la Mare de Déu

A la vesprada del dia 6, un grup de dolçainers ix de la plaça Major fent l'itinerari de la volta. D'aquesta forma s'anuncia al veïnat l'arribada de la Festa Major. Després de la Novena en la porta de la capella s'escenifiquen per xiquets els «Misteris i Martiris». Que són:

- «Misteri d'Abraham i Isaac», de Vicent Castell Maiques
- «Misteri d'Adam i Eva», de Benet Segura de Llac
- «Martiri de Santa Bàrbara», de Joan Fermin Terol
- «Martiri de Sant Bernat i els germanetes», de Martí Domínguez Barberà
- «Misteri de la Mare de Déu de la Salut», de Benet Segura de Llac

Al crit de «Vítol a la Mare de Déu de la Salut» s'acaba el Novenari.

A mitjanit s'inicia el «Retorn», la tornada, que és el que dóna nom popular a aquesta nit de festa, «la nit del Retorn», s'anuncia per mitjà d'un volteig de les campanes de la parròquia de Sant Jaume, aquest volteig s'inicia a la una de la matinada voltejant una campana i repicant amb una altra durant un quart d' hora. Després durant un altre quart d' hora es fa el toc d'entrada amb les campanes majors (de la més menuda a la major) i després les dos menudes. Totes inicien amb colps lents i van repicant de pressa fins a provocar una agradable confusió sonora que acaba de colp a la una i mitja. Aleshores s'inicia el repicament que dura mitja hora més, fins a les dos. Després s'inicien els vols primer de les majors, després de les campanes d'una en una, de major a menor i de nou de menor a major fins que continuen repetint els vols fins a l'alba.

Aquest volteig assenyala el trasllat a la vila d'Alzira de la imatge. Després d'un breu silenci de nou tornen a repicar una per una però en sentit invers i quan volteja la menor s'anuncia la tornada de la Mare de Déu a Algemesí. Aleshores, totes les campanes de les parròquies i ermitoris del poble voltegen saludant la tornada de la Mare de Déu. Després del primer volteig de la tornada, un castell de foc marca el fi de l'antevespre de la Mare de Déu. Com ja s'ha indicat, només el remoreig de les campanes acompañarà al poble fins a l'alba.

C) Vespre de la Mare de Déu

Pel matí es realitzza la «plega», al migdia es fa l'ofrena simbòlica d'allò que s'ha arreplegat a la Mare de Déu. El cant de la Salve davant del camerino de la capella de l'església de Sant Jaume tanca l'acte.

Fora en la plaça Major, la disparada al mateix temps que el volteig general de tots els campanars de les parròquies i la cercavila de la banda de música pels carrers de «volta general» marcarà el fi de les activitats del matí.

A mitja vesprada té lloc el trasllat de la Mare de Déu des de la seua capella a l'altar major de Sant Jaume per al cant de les vespres. La imatge en processó claustral és portada pels capellans fills del poble accompanyant-la festers i el públic que ho desitja mentre que la gent entona el «Virolai» demandant-li a sa Mare «quedeu-vos per sempre ací no ens deixeu Font de Salut Estrella del Matí».

En ser col·locada en l'altar major, l'orgue i la capella de música inicia el cant de les Vespres Solemnes que acabarà amb l'ofrena de nards que adornaren les andes de la Mare de Déu en les processons.

A «l'Ave Maria» es toca el tradicional «repic de la Xirivia». Descrit anteriorment, aquest repicament és tradicional de la Seu de València.

La primera de les tres processons, coneguda per la de «les Promeses», que es fa entre el 7 i 8 de setembre, ix a les deu de la nit del temple de Sant Jaume, recorrent els carrers del Molí i de la Capella i acabant en la capella de la Troballa.

Encara que la processó s'inicia des de la porta del temple, els primers balls es dansen en la porta de l'Ajuntament, a continuació davant de la Creu Major, que espera davall l'arc de la porta del temple. Quan ja han passat tots els balls per davant d'ella, els dolçainers al so de «l'Eixida de la Creu» la incorporen a la processó al mateix temps que l'Estandard ix als escalons. Els «Torne-

B) Antevíspera de la Mare de Déu

Por la tarde del día 6, un grupo de dulzaineros sale de la plaza Mayor haciendo el itinerario de la vuelta. De esta forma se anuncia al vecindario la llegada de la Fiesta Mayor. Después de la Novena en la puerta de la capilla se escenifican por niños los «Misterios y Martirios». Que son:

- «Misterio de Abraham e Isaac», de Vicente Castell Maiques
- «Misterio de Adán e Eva», de Benet Segura de Lago
- «Martirio de Santa Bárbara», de Joan Fermín Terol
- «Martirio de San Bernardo y los germanos», de Martí Domínguez Barberá

«Misterio de la Virgen de la Salud», de Benet Segura de Lago

Al grito de «Vítol a la Virgen de la Salud» se acaba el Novenario.

A medianoche se inicia el «Retorno», la vuelta, que es el que da nombre popular a esta noche de fiesta, «la noche del Retorno», se anuncia por medio de un volteo de las campanas de la parroquia de San Jaime, este volteo se inicia a la una de la madrugada volteando una campana y repicando con otra durante un cuarto de hora. Después durante otro cuarto de hora se hace el toque de entrada con las campanas mayores (de la más pequeña a la mayor) y después las dos pequeñas. Todas inician con golpes lentos y van repicando aprisa hasta provocar una agradable confusión sonora que acaba de golpe a la una y media. Entonces se inicia el repique que dura media hora más, hasta las dos. Después se inician los vuelos primero de las mayores, después de las campanas de una en una, de mayor a menor y de nuevo de menor a mayor hasta que continúan repitiendo los vuelos hasta la hora del alba.

Este volteo señala el traslado a la villa de Alzira de la imagen. Después de un breve silencio de nuevo vuelven a repicar una por una pero en sentido inverso y cuando volteea la menor se anuncia la vuelta de «la Virgen de la Salud a Algemesí». Entonces, todas las campanas de las parroquias y ermitorios del pueblo voltean saludando la vuelta de «la Virgen de la Salud». Después del primer volteo de la vuelta, un castillo de fuego marca el fin de la antevíspera de «la Virgen de la Salud». Como ya se ha indicado, sólo el clamor de las campanas acompañará al pueblo hasta el alba.

C) Víspera de la Mare de Déu

Por la mañana se realiza la «plega», al mediodía se hace la ofrenda simbólica de lo recogido a «la Virgen de la Salud». El canto de la Salve delante del camerino de la capilla de la iglesia de San Jaime cierra el acto.

Fuera en la plaza Mayor, la disparada al mismo tiempo que el volteo general de todos los campanarios de las parroquias y el pasacalle de la banda de música por las calles de «volta general» marcará el fin de las actividades de la mañana.

A media tarde tiene lugar el traslado de «la Virgen de la Salud» desde su capilla al altar mayor de San Jaime para el canto de las vísperas. La imagen en procesión claustral es llevada por los sacerdotes hijos del pueblo acompañándola festeros y el público que lo desea mientras que la gente entona el «Virolai» pidiéndole a su Madre «quedeu-vos per sempre ací no ens deixeu Font de Salut Estrella del Matí».

Al ser colocada en el altar mayor, el órgano y la capilla de música inicia el canto de las Vísperas Solemnes que terminará con la ofrenda de nardos que adornaran las andas de «la Virgen de la Salud» en las procesiones.

Al «Ave María» se toca el tradicional «repic de la Xirivia». Descrito anteriormente, este repique es tradicional de la Seo de Valencia.

La primera de las tres procesiones, conocida por la de «les Promeses», que se hace entre el 7 y 8 de septiembre sale a las diez de la noche del templo de San Jaime, recorriendo las calles del Molí y de la Capilla y terminando en la capilla de «la Troballa».

Aunque la procesión se inicia desde la puerta del templo, los primeros bailes se danzan en la puerta del Ayuntamiento, a continuación delante de la Cruz Mayor, que espera bajo el arco de la puerta del templo. Cuando ya han pasado todos los bailes por delante de ella, los dulzaineros al son de «l'Eixida de la Creu» la incorporan a la procesión al mismo tiempo que el estandarte sale a

jants», últims dansaires de la desfilada, quan acaben de ballar en l'Ajuntament ho fan davant de l'Estendard, un a un començant pel patge. Finalitzat aquest apareixen les andes de la Mare de Déu baix el pòrtic i de seguida, amb les notes de l'Himne de la Ciutat, la corporació municipal precedida pels macers amb gramalles i portant les maces de plata de la vila de 1608 es dirigeix cap a la parròquia per acompanyar a la Mare de Déu en la processó.

L'Orde amb què desfilen els components d'aquesta processó és el següent:

1. Preliminars o part profana
 - «Misteris i martiris»
 - «Muixeranga»
 - «Bastonets»
 - «Carxofa i arquets»
 - «Pastorettes»
 - Bolero o «llauradores»
2. Part central o religiosa
 - Creu Major
 - «Tornejants»
 - Estendard de «la Mare de Déu»
 - Públic
 - Festeros
3. Andes de «la Mare de Déu»
4. Presidències
 - Clero
 - Depositari, secretari i festers del barri organitzador
 - Ajuntament
 - Bandes de música
5. Promeses

Quan la Mare de Déu arriba a la capella de la Troballa, al mateix temps que entra, tots els balls dansen, voltegen les campanes i es dispara una traca. Al so del «Virolai» s'entroniza la imatge al retaule de l'altar i de seguida comença la missa concelebrada que continuará amb la nit de vetlla a la Mare de Déu, allargant-se fins a l'alba.

Mentrestant, en el teatre del Patronat es fa la representació de les Alabances a la Verge.

D) Dia de la Mare de Déu

El principal acte del matí és «la Processoneta del Matí», que va des de la Capella de la Troballa a l'església de Sant Jaume pel carrer de Berca i la plaça del Carbó. Les andes són portades pels joves que estan realitzant el servei militar. Una vegada arribada la imatge a la porta de la parròquia de Sant Jaume és alçada pels portadors de les andes cara al poble, al so de la Marxa Reial, tots els balls dansen al mateix temps: «la Muixeranga» alça «l'altar» a una part de la porta, els «tornejants» brandeixen davant de les andes les seues varetes, les campanes sobreposen en ple volteig el seu so, tot acompanyat per la traca, el poble aplaudeix i victoreja a la seua Patrona.

Situada «la Mare de Déu» en l'altar major s'inicia la missa major.

Al migdia, en la plaça Major, s'ofereix al públic una mostra dels balls, tancant l'acte amb la disparada d'una gran mascletà.

A la vesprada té lloc la processó més important. Els tres vols espaiats del campanar de Sant Jaume anuncien que la Processó de «Volta General» està a punt de començar. La plaça és plena de gent, de sorolls, tots preparats malgrat l'aparent desordre.

Quan «la Muixeranga» ha fet evolucionar les «floretes» amb les torxes encenses davant de l'ajuntament junts amb el só de la melodia de bastir «l'Alta» en la porta de l'església, la processó ja pot eixir.

La disposició de la Processó:

1. Preliminars o part profana
 - a) «Misteris i martiris»

Misteri d'Abraham i Isaac: personatges: l'àngel, Abraham i Isaac.

Misteri de la Tentació o d'Adam i Eva: personatges: l'àngel, Adam, Eva i el dimoni.

los escalones. Los «Tornejantes», últimos danzantes del desfile, cuando acaban de bailar en el Ayuntamiento lo hacen delante del Estandarte, uno a uno empezando por el paje. Finalizado este aparecen las andas de «la Mare de Déu» bajo el pórtico y enseguida, con las notas del Himno de la Ciudad, la corporación municipal precedida por los maceros con gramallas y llevando las mazas de plata de la villa de 1608 se dirigen hacia la parroquia para acompañar a «la Mare de Déu» en la procesión.

El Orden con que desfilan los componentes de esta procesión es el siguiente:

1. Preliminares o parte profana
 - «Misteris i martiris»
 - «Muixeranga»
 - «Bastonets»
 - «Carxofa i arquets»
 - «Pastorettes»
 - Bolero o «llauradores»
2. Parte central o religiosa
 - Cruz Mayor
 - «Tornejants»
 - Estandarte de «la Mare de Déu»
 - Público
 - Festeros
3. Andas de «la Mare de Déu»
4. Presidencias
 - Clero
 - Depositario, secretario y festeros del barrio organizador
 - Ayuntamiento
 - Bandas de música
5. Promesas

Cuando «la Mare de Déu» llega a la capilla de «la Troballa», al mismo tiempo que entra, todos los bailes danzan, voltean las campanas y se dispara una traca. Al son del «Virolai» se entroniza la imagen al retablo del altar y enseguida comienza la misa concelebrada que continuará con la noche de vela a «la Mare de Déu», alargándose hasta el alba.

Mientras tanto, en el teatro del Patronato se hace la representación de las Alabanzas a la Virgen.

D) Día de la Mare de Déu

El principal acto de la mañana es «la Processoneta del Matí», que va desde la Capilla de «la Troballa» a la iglesia de San Jaime por la calle de Berca y la plaza del Carbón. Las andas son llevadas por los jóvenes que están realizando el servicio militar. Una vez llegada la imagen a la puerta de la parroquia de San Jaime esta es levantada por los portadores de las andas cara al pueblo, al son de la Marcha Real, todos los bailes danzan al mismo tiempo: «la Muixeranga» levanta «l'altar» a una parte de la puerta, los «tornejantes» agitan delante de las andas sus varillas, las campanas sobreponen en pleno volteo su sonido, todo acompañado por la traca, el pueblo aplaude y vitorea a su Patrona.

Situada «la Mare de Déu» en el altar mayor se inicia la misa mayor.

Al mediodía, en la plaza Mayor, se ofrece al público una muestra de los bailes, cerrando el acto con la disparada de una gran mascletà.

Por la tarde tiene lugar la procesión más importante. Los tres vuelos espaciados del campanario de San Jaime anuncian que la Procesión de «Volta General» está a punto de empezar. La plaza está llena de gente, de ruidos, todos preparados a pesar del aparente desorden.

Cuando «la Muixeranga» ha hecho evolucionar las «floretes» con las antorchas encendidas delante del ayuntamiento junto con el son de la melodía de construir «l'Alta» en la puerta de la iglesia la procesión ya puede salir.

La disposición de la Procesión:

1. Preliminares o parte profana
 - a) «Misteris i martiris»

Misterio de Abraham e Isaac: personajes: el ángel, Abraham e Isaac.

Misterio de la Tentación o de Adán y Eva: personajes: el ángel, Adán, Eva y el demonio.

Martiri de Santa Bàrbara: personatges: Bàrbara, Dioscòrides, Marcià, el governador i l'àngel.

Martiri de Sant Bernat i les germanetes: personatges: Bernardo, Almansor, Saïdia, Zoraida, el botxí, dos criats i l'àngel.

Misteri de la Mare de Déu de la Salut: personatges: mossén Curçà, mossén Dacir, mossén Frasquet i un escolanet.

b) Els balls

«la Muixeranga»: Més que una dansa pròpiament dita, és un conjunt de quadres plàstics d'intencionalitat representativa. Les primeres cròniques daten de principis del segle XVIII.

Membres: una colla d'homes de nombre irregular. Entre els que hi ha un cap anomenat «mestre» que s'encarrega dels assaigs i de la coordinació en el montatge de torres i figures a més d'admetre al personal que s'incorpora. La professió d'obrer és una constant de vilà en els «mestres» i dansaires.

Vestit: consta d'una brusa recta, pantalons llargs, bonet orellut i espadenyes de sola prima. La tela és forta i basta a ratlles verticals roges i blaus.

Música: Dolçaina i tabalet, amb dues tonades bàsiques i una tercera per a l'enterrament.

Balls: Les evolucions realitzades són de tres tipus:

1. El Ball, Passeig o Florets: de quatre temps tant en els moviments com en la melodia. Els balladors es col·loquen en dues files i evolucionen portant ciris en les mans.

2. Torres humanes: hi ha les següents: «l'ALTA» de cinc pisos, amb base de huit homes; «la TORRETA», de quatre i amb base de quatre; «el PINET», un pilar amb el xiquet damunt. Altres modalitats menys freqüents són la «oberta», «la volantinera» i el «pinet doble».

3. Figures plàstiques: destaca la MARIA que vol reproduir l'anagrama de lletres i que pareix representar l'Assumpció de la Verge; el GUIÓ, imitant l'estandard barroc; l'ALTAR, sol alçar-se en l'entrada de la Mare de Déu a l'església, «l'aranya, l'enterro, la font, el carro, la grossa, el banc, caps en caps, cinc en un peu, el tigre i les figueretes, i el passeig de gegants»

«Bastonets»: És una dansa guerrera. Apareix documentada en 1839 baix la denominació de «Danza de los ocho».

Membres: Un «mestre», huit homes i un botarga.

Vestit: Cos i faldellí de vellut, amb plomes llargues de colors, calces blanques i espadenyes de llaurador.

Música: Tabalet i dolçaina.

Instruments rítmics: el «bastonet», d'uns 60 cm. de llarg, i la «planxeta», «escut» o «palustre».

Balls: «el Paco», «l'u», «la queta», «Tres colpets», «la figuera», «la cacera», «el bolero», «la de planxa», «el negrito», «el 7 i el 19», «la corredora», «el 2 i 15», «el mambrú», «la gallega», «l'ampla» i «defensa de planxa».

«Carxofa»: El nom li ve donat per que un xiquet porta un pal que té en el seu final una espècie de carxofa daurada que s'obre al final de la processó, eixint d'ella una colom blanc. Del pal pengen cintes de colors que en l'evolució els xiquets trenen i destrenen. Aquesta dansa juntament amb «les Pastorettes» era coneguda en 1830 com les «Danzas de las doncellas» o també «Danzas de muchachas y muchachos».

Membres: Una «mestressa», dotze xiquetes, un xiquet i quatre botargues.

Vestit: de pastoreta sense capellet.

Música: Tabalet i dolçaina.

«Els Arquets»: Es tracta d'un ball en què per a dansar les xiquetes porten un arquet adornat amb paperets de colors. Té els mateixos components que la «Carxofa».

«Les Pastorettes»

Membres: Un «mestre» o «mestra», el rei, la reina, parelles de xiquetes i botargues.

Vestit: cosset, faldeta i capellet de palla amb flors.

Música: Tabalet i dolçaina.

Instruments rítmics: Pandereta i castanyoles.

Martirio de Santa Bárbara: personajes: Bárbara, Dioscórides, Marciá, el gobernador y el ángel.

Martirio de San Bernardo y las hermanitas: personajes: Bernardo, Almansor, Zaidia, Zoraida, el verdugo, dos criados y el ángel.

Misterio de la Mare de Déu de la Salut: personajes: mossén Curçà, mossén Dacir, mossén Frasquet y un monaguillo.

b) Los bailes

«La Muixeranga»: Más que una danza propiamente dicha, es un conjunto de cuadros plásticos de intencionalidad representativa. Las primeras crónicas datan de principios del siglo XVIII.

Miembros: Un grupo de hombres de número irregular. Entre los que hay un jefe llamado «mestre» que se encarga de los ensayos y de la coordinación en el montaje de torres y figuras además de admitir al personal que se incorpora. La profesión de albañil es una constante en los «mestres» y danzantes.

Vestido: consta de una blusa recta, pantalones largos, bonete orejudo y alpargatas de suela delgada. La tela es fuerte y basta a rayas verticales rojas y azules.

Música: Dulzaina y tamborillo, con dos tonadas básicas y una tercera para el entierro.

Bailes: Las evoluciones realizadas son de tres tipos:

1. El Baile, Paseo o Floretes: de cuatro tiempos tanto en los movimientos como en la melodía. Los bailadores se colocan en dos filas y evolucionan llevando cirios en las manos.

2. Torres humanas: hay las siguientes: «L'ALTA» de cinco pisos, con base de ocho hombres; la TORRETA, de cuatro y con base de cuadro; el PINET, un pilar con el niño encima. Otras modalidades menos frecuentes son la «oberta», «la volantinera» y el «pinet doble».

3. Figuras plásticas: destaca la MARIA que quiere reproducir el anagrama de letras y que parece representar la Asunción de la Virgen; el GUIÓ, imitando el estandarte barroco; L'ALTAR, suele levantarse en la entrada de «la Mare de Déu» a la iglesia, «l'aranya, l'enterro, la font, el carro, la grossa, el banc, caps en caps, cinc en un peu, el tigre i les figueretes, i el passeig de gegants»

«Bastonets»: Es una danza guerrera. Aparece documentada en 1839 bajo la denominación de «Danza de los ocho».

Miembros: Un «mestre», ocho hombres y un momo.

Vestido: Cuerpo y faldín de terciopelo, con plumas largas de colores, calzas blancas y alpargatas de labrador.

Música: Tamborillo y dulzaina.

Instrumentos rítmicos: el «bastonet», de unos 60 cm. de largo, y la «planxeta», «escut» o «palustre».

Bailes: «el Paco», «l'u», «la queta», «Tres colpets», «la figuera», «la cacera», «el bolero», «la de planxa», «el negrito», «el 7 i el 19», «la corredora», «el 2 i 15», «el mambrú», «la gallega», «l'ampla» i «defensa de planxa»

«Carxofa»: El nombre de este viene dado por que un niño lleva un palo que tiene en su final una especie de «carxofa» dorada que se abre al final de la procesión, saliendo de ella una paloma blanca. Del palo cuelgan cintas de colores que en la evolución los niños trenzan y destrenzan. Esta danza juntamente con «les Pastorettes» era conocida en 1830 como las «Danzas de las doncellas» o también «Danzas de muchachas y muchachos».

Miembros: Una «mestressa», doce niñas, un niño y cuatro momos.

Vestido: de pastoreta sin sombrero.

Música: Tamborillo y dulzaina.

«Els Arquets»: Se trata de un baile en el que para danzar las niñas llevan un arquito adornado con papelitos de colores. Tiene los mismos componentes que la «Carxofa».

«Les Pastorettes»

Miembros: Un «mestre» o «mestra», el rey, la reina, parejas de niñas y momos.

Vestido: corpiño, faldita y sombrero de paja con flores.

Música: Tamborillo y dulzaina.

Instrumentos rítmicos: Pandereta y castañuelas.

«El Bolero o Llauradores»: És el ball més modern de tots els que formen la processó, apareix per primera vegada en 1906.

Membres: Un «mestre» i parelles d'homes i dones.

Vestit: de llauradora les xiques i ells de «torrentins».

Música: Instruments de vent de banda.

Instruments rítmics: Castanyoles.

Balls: «València, Reis, Trenats, Típics i Madrid i bots».

2. Part central o religiosa

Creu Major: barroca, de plata repujada (A. Reinot. 1739), accompagnant-la, dos candelers portats per acòlits.

Públic

«Els Tornejants»: És una dansa guerrera amb continguts cavallerescs i místics. Únic ball dins de la processó, darrere de la Creu Major i davant el «guió» o estendard de la Mare de Déu, entre les dues files de públic assistint a la processó.

Membres: Un «mestre», un patge, sis dansaires i botargues.

Vestit: Cos i faldelli de teixits d'argent, casc de la mateixa tela amb cimera de flors, calçons de vellut, calcets blanques, sabatilles i caretta de fil d'aram.

Música: Tocs de tabals.

Instruments de ball: Varetes vibràtills. El patge marxa portant una espasa, recolzada en l'extrem, damunt d'un escut en forma de cor amb la imatge de la Mare de Déu en el camp.

Balls: «Floretes» i «Fuga». Les primeres poden ballar-se per un, dues o quatre dansaires amb les modalitats de «2 Carrerilles», «Cadireta», «Crussa», «Quatre cantons» i «Quatre Cares». La «Fuga» és la dansa de major duració i consta de passeig, torneig i cabrioles. Sol ballar-se davant dels retaules que representen a la Mare de Déu.

«El Guió de la Mare de Déu»: Barroc de plata repujada, és portat per festers i escortat per dos més amb ciris.

3. Part final al·legòrica

Xiquets de representació simbòlica.

Morets: xiquets vestits de moro

Els Santos: xiquets i xiquetes representant algun sant o grup.

Xiquets i xiquetes de primera comunió

Personatges Bíblics:

1. Antic Testament

Patriarques

«L'Agüelet Colomet» o Noé: Distintiu: bastó i colomet.

Abraham: Distintiu: ganivet.

Isaac: Distintiu: feix de llenya.

Jacob

Els blancs: dotze fills de Jacob de la tribu de Judà. S'anomenen així per que van vestits a imitació de les estàtues existentes en l'església de Sant Joan del Mercat de València.

Cabdills d'Israel

Moisés: Distintiu: Taules de la Llei.

Josué

La Terra de Promissió

La Parreta: representada per un gran raïm.

Els Sacerdots

Aaron: primer sacerdot germà de Moisés.

Els levites: a aquesta tribu li corresponia el sacerdotci.

El canelobre dels set braços: que il·luminava l'arca de l'Aliança.

Els turiferaris: incensadors de l'Arca.

L'Arca de l'Aliança: portada per levites.

Els Profetes

Isaies, Jeremies, Ezequiel i Daniel, que preparen al poble per a la vinguda de Jesucrist.

Samuel: que ungeix a David, savi, constructor del temple de Jerusalem.

«El Bolero o Llauradores»: Es el baile más moderno de todos los que forman la procesión, aparece por primera vez en 1906.

Miembros: Un «mestre» y parejas de hombres y mujeres.

Vestido: de labradoras las chicas y ellos de «torrentins».

Música: Instrumentos de viento de banda.

Instrumentos rítmicos: Castañuelas.

Bailes: «València, Reyes, Trensats, Típics i Madrid i bots».

2. Part central o religiosa

Cruz Mayor: barroca, de plata repujada (A. Reinot. 1739), acompañándola, dos candeleros llevados por acólitos.

Público

«Els Tornejants»: Es una danza guerrera con contenidos caballerescos y místicos. Único baile dentro de la procesión, detrás de la Cruz Mayor y delante el «guió» o estandarte de «la Mare de Déu», entre las dos filas de público asistiendo a la procesión.

Miembros: Un «mestre», un paje, seis danzantes y momos.

Vestido: Cuerpo y faldín de tejidos de plata, casco de la misma tela con cresta de flores, calzones de terciopelo, calzas blancas, zapatillas y caretta de alambre.

Música: Toques de timbales.

Instrumentos de baile: Varillas vibrátils. El paje marcha llevando una espada, apoyada en el extremo, encima de un escudo en forma de corazón con la imagen de «la Mare de Déu» en el campo.

Bailes: «Floretes» i «Fuga». Las primeras pueden bailarse por uno, dos o cuatro danzantes con las modalidades de «2 Carrerilles», «Cadireta», «Crussa», «Quatre cantons» y «Quatre Cares». La «Fuga» es la danza de mayor duración y consta de paseo, torneo y piruetas. Suele bailarse delante de los retablos que representan a «la Mare de Déu».

«El Guió de la Mare de Déu»: Barroco de plata repujada, es llevado por festeros y escoltados por dos más con cirios.

3. Part final alegórica

Niños de representación simbólica.

Moretos: niños vestidos de moro

Los Santos: niños y niñas representando algún santo o grupo.

Niños y niñas de primera comunión

Personajes Bíblicos:

1. Antiguo Testamento

Patriarcas

El abuelo «Colomet» o Noé: Distintivo bastón y palomita.

Abraham: Distintivo: cuchillo.

Isaac: Distintivo: haz de leña.

Jacob

Los blancos: doce hijos de Jacob de la tribu de Judá. Se llaman así por que van vestidos a imitación de las estatuas existentes en la iglesia de San Juan del Mercat de València.

Caudillos de Israel

Moisés: Distintivo Tablas de la Ley.

Josué

La Tierra de Promisión

La Parreta: representada por un gran racimo.

Los Sacerdotes

Aaron: primer sacerdote hermano de Moisés.

Los levitas: a esta tribu le correspondía el sacerdotcio.

El candelabro de los siete brazos: que iluminaba el Arca de la Alianza.

Los turiferarios: incensadores del Arca.

El Arca de la Alianza: llevada por levitas.

Los Profetas

Isaías, Jeremías, Ezequiel y Daniel, que preparan al pueblo para la venida de Jesucristo.

Samuel: que uneja a David, sabio, constructor del templo de Jerusalén.

Els Reis

Saül: postergat per desobediència a David.
 Jessé: sense corona, pare de David.
 David: fundador de la família de la qual naixerà el Messies.
 Salomó: fill de David, savi, constructor del temple de Jerusalem.

Figures Senyeres

Maria: germana de Moisés, cantà un himne precedent del Magníficat.
 Rebeca: dona d'Isaac, model de prudència.
 Dèbora: profetessa i sàvia, vencedora de Siserà.
 Noemí
 Ruth: casada amb Booz, va ser mare d'Obed, qui fou pare de Jessé.
 Judit: vencedora d'Holofernes.
 Ester: intercessora davant del rei Assuer
 Tobies: que cura els ulls a son pare amb la fel d'un peix. Exemplar de confiança en Déu.
 Job

La Família de Jesucrist

Sant Sacaries, Santa Isabel, Sant Joan Baptista i Sant Josep

2. Nou Testament

Els dotze Apòstols
 Els quatre Evangelistes
 Els «cirialots»

3. Els Sants Patrons

Sant Vicent de la Roda: primer màrtir de València
 Sant Vicent Ferrer: de l'Antic Regne
 Sant Onofre: de la Ciutat d'Algemesí
 Sant Jaume: de l'església i antiga Confraria i Hospital
 Sant Sebastià: del desmembrament de la Universitat i Vila d'Algemesí

4. Part Final

Festers dels quatre barris: Capella, Santa Bàrbara, València i Muntanya.
 Capellans i religiosos

«Voltants» (Volants en versió popular), públic portador de l'anda.

Anda de la Mare de Déu: Daurada, repristinada d'acord amb el model neogòtic del segle XIX.

Presidències:

Eclesiàstica: un preste i dos diaques, acompanyats per dos festeros del barri organitzador amb ciris.

Civil: Ajuntament de la Ciutat, precedit dels dos maceos amb gramalles i portant les maces de plata de la Vila, i resguardat per membres de la policia municipal.

Banda de Música.

Ja de volta a primeres hores de la matinada, arriba la Mare de Déu a la plaça Major, és rebuda per la gent, després de disparat un castell, de nou es fa un apoteòsic acomiadament. Entre els danses dels balls, volteig de campanes, vitols i aplaudiments, alçades les andes de la Mare de Déu girada de cara al poble, entra en l'església de Sant Jaume fins a l'any pròxim que el «Retorn» inicie la Festa Major.

II. DEFINICIÓ DE L'ÀMBIT ESPACIAL I TEMPORAL. MESURES DE PROTECCIÓ

1. L'àmbit espacial és distint per a cada una de les 3 processons, encara que sempre en els voltants de l'església de Sant Jaume i de la capella de la Troballa. En el plànol adjunt de la ciutat d'Algemesí queden definits els tres itineraris, el de la processó de «les Promeses», la «processoneta del Matí» i la processó de «la Volta General».

Los Reyes

Saúl: postergado por desobediencia a David.
 Jessé: sin corona, padre de David.
 David: fundador de la familia de la cual nacerá el Mesías.
 Salomón: hijo de David, sabio, constructor del templo de Jerusalén.

Figuras Señeras

María: hermana de Moisés, cantó un himno precedente del Magnificat.
 Rebeca: mujer de Isaac, modelo de prudencia.
 Débora: profetisa y sabia, vencedora de Sisara.
 Noemí
 Ruth: casada con Booz, fue madre de Obed, que fue padre de Jessé.
 Judit: vencedora de Holofernes.
 Ester: intercesora delante del rey Assuer
 Tobias: que cura los ojos a su padre con la piel de un pez. Ejemplar de confianza en Dios.
 Job

La Familia de Jesucristo

San Zacarias, Santa Isabel, San Juan Bautista y San José

2. Nuevo Testamento

Los doce Apóstoles
 Los cuatro Evangelistas
 Los «cirialots»

3. Los Santos Patronos

San Vicente de la Roda: primer mártir de Valencia
 San Vicente Ferrer: del Antiguo Reino
 San Onofre: de la Ciudad de Algemesí
 San Jaime: de la iglesia y antigua Cofradía y Hospital
 San Sebastián: de la desmembración de la Universidad y Villa de Algemesí

4. Parte Final

Festeros de los cuatro barrios: «Capella, Santa Bárbara, Valencia y Muntanya».

Sacerdotes y religiosos

«Voltants» (Volants en versión popular), público portador del anda.

Anda de «la Mare de Déu»: Dorada, repristinada de acuerdo con el modelo neogótico del siglo XIX.

Presidencias:

Eclesiástica: un preste y dos diáconos, acompañados por dos festeros del barrio organizador con cirios.

Civil: Ayuntamiento de la Ciudad, precedido de los dos maceos vestidos con gramallas y llevando las mazas de plata de la Villa, y resguardado por miembros de la Policía Municipal.

Banda de Música.

Ya de vuelta a primeras horas de la madrugada, llega «la Mare de Déu» a la plaza Mayor, es recibida por la gente, después de disparado un castillo, de nuevo se hace una apoteósica despedida. Entre las danzas de los bailes, volteo de campanas, vivas y aplausos, levantadas las andas de «la Mare de Déu» girada de cara al pueblo, entra en la iglesia de San Jaime hasta el año próximo en que el «Retorn» inicie la Fiesta Mayor.

DEFINICIÓN DEL ÁMBITO ESPACIAL Y TEMPORAL. MEDIDAS DE PROTECCIÓN

1. El ámbito espacial es distinto para cada una de las 3 procesiones, aunque siempre en los alrededores de la iglesia de San Jaime y de la capilla de la «Troballa». En el plano adjunto de la ciudad de Algemesí quedan definidos los tres itinerarios, el de la procesión de «les Promeses», la «processoneta del Matí» y la procesión de «la Volta General».

2. Igualment l'àmbit temporal ja definit en la descripció del Bé, queda establít de la següent manera:

- Del 29 d'agost al 6 de setembre: Novenari
 - 7 de setembre: Vespra de «la Mare de Déu de la Salut». Processó de «les Promeses».
 - 8 de setembre: Festa de «la Mare de Déu». «Processoneta del Matí» i processó de la «Volta general».

De conformitat amb els articles 28 i 45 de la Llei de la Generalitat Valenciana 4/1998, d'11 de juny, del Patrimoni Cultural Valencià s'estableix com a mesura de protecció que qualsevol canvi en el desenvolupament de la Festa de la Mare de Déu de la Salut haja de ser comunicat a la Direcció General de Patrimoni Artístic per al seu estudi i aprovació, si és procedent.

La Festa de la Mare de Déu de la Salut gaudeix d'una gran participació popular per part de tot el poble d'Algemesí, que la percepció com un patrimoni propi que va més enllà del sentiment religiós. No es pot negar la importància que per al poble d'Algemesí té la seua festa major. Però aquest sentiment és extrapolable amb variables i intensitats diferents a la majoria dels pobles de la Comunitat en què el seu «Mare de Déu» o Patró adquireixen gran importància i unicitat.

No obstant això, la Festa de la Mare de Déu de la Salut d'Algesmesí, conforma un sistema d'actuacions rituals i tradicionals d'una gran coherència i complexitat que la converteixen en paradigma, en model de referència de les festes tradicionals valencianes, que s'eleva per damunt d'altres festes de pobles veïns o allunyats.

Donat el seu caràcter popular, es designa a l'Ajuntament d'Algemesí com a òrgan tutelador de la Festa de la Mare de Déu de la Salut.

Algemesí

- P. Promesses
 - ↔ P. Matí
 - P. Volta General

2. Igualmente el ámbito temporal ya definido en la descripción del Bien, queda establecido de la siguiente manera:

- Del 29 de agosto al 6 de septiembre: Novenario
7 de septiembre: Vispera de «la Mare de Déu de la Salut». Procesión de «les Promeses».
8 de septiembre: Fiesta de «la Mare de Déu». «Processoneta del Matí» y procesión de la «Volta general».

De conformidad con los artículos 28 y 45 de la Ley de la Generalitat Valenciana 4/1998, de 11 de junio, del Patrimonio Cultural Valenciano, se establece como medida de protección que cualquier cambio en el desarrollo de la Festa de la Mare de Déu de la Salut deba ser comunicado a la Dirección General de Patrimonio Artístico para su estudio y aprobación, en su caso.

La Festa de la Mare de Déu de la Salut goza de una gran participación popular por parte de todo el pueblo de Algemesí, que la siente como un patrimonio propio que va más allá del sentimiento religioso. No se puede negar la importancia que para el pueblo de Algemesí tiene su fiesta mayor. Pero este sentimiento es extrapolable con variables e intensidades diferentes a la mayoría de los pueblos de la Comunidad en los que su «Mare de Déu» o Patrón adquieren gran importancia y unicidad.

No obstante, la Festa de la Mare de Déu de la Salut de Algesmesí, conforma un sistema de actuaciones rituales y tradicionales de una gran coherencia y complejidad que la convierten en paradigma, en modelo de referencia de las fiestas tradicionales valencianas, que se eleva por encima de otras fiestas de pueblos vecinos o alejados.

Dado su carácter popular, se designa al Ayuntamiento de Algesmesí como órgano tutelador de la Festa de la Mare de Déu de la Salut.

PLANO DE ALGEMESÍ CON DETALLE DE LOS ITINERARIOS DE LAS PROCESIONES